

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TANAY TABİAT PARKI'NIN REKREASYONEL
POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ**

Özenç BAŞBAYRAKTAR

Danışman: Prof. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

BURDUR, 2025

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca **Yüksek Lisans** Tezi olarak sunduğum “**Tanay Tabiat Parkı’nın Rekreatiyonel Potansiyelinin Belirlenmesi**” başlıklı bu tezin;

- Kendi çalışmam olduğunu,
- Sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi,
- Bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi,
- Kullandığım verilerde değişiklik yapmadığımı,
- Tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı,
- Bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı,

bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

23/01/2025

(İmza)

Özenç BAŞBAYRAKTAR

ÖNSÖZ

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli Danışman Hocam **Prof. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ**'a teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımın her aşamasında beni her anlamda destekleyen aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Ocak, 2025

Özenç BAŞBAYRAKTAR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Boş Zaman.....	3
2.2. Rekreasyon	4
2.2.1. Rekreasyonun Faydaları	4
2.3. Rekreasyon Alanları	5
2.4. Tabiat Parkı.....	5
2.5. Rekreasyonel Potansiyel.....	7
2.6. Kaynak Özetleri.....	8
3. MATERYAL VE YÖNTEM	11
3.1. Materyal.....	11
3.2. Yöntem	12
3.2.1. Gülez Yöntemi	13
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	18
4.1. Çalışma Alanı	18
4.2. Peyzaj Değeri	19
4.2.1. Bitki Örtüsü.....	19
4.2.2. Yüzeysel Durum.....	22
4.2.3. Görsel Kalite ve Diğer Özellikler	23
4.2.4. Peyzaj Değeri Puanlandırması	26
4.3. İklim Özellikleri	27
4.3.1. Sıcaklık.....	28
4.3.2. Yağış Ortalaması	28
4.3.3. Güneşlenme Süresi.....	28
4.3.4. Rüzgarlılık.....	29
4.3.5. İklim Değeri Puanlandırması	29
4.4. Ulaşılabilirlik.....	30
4.4.1. Ulaşılabilirlik Değeri Puanlandırması.....	31
4.5. Rekreatif Kolaylıklar	33
4.5.1. Piknik tesisleri.....	33
4.5.2. Su Durumu	34
4.5.3. Geceleme Tesisleri	34
4.5.4. WC, Otopark, Kır gazinosu ve Satış Büfesi.....	35
4.5.5. Bekçi ile Görevliler ve Diğer Kolaylıklar.....	36
4.5.6. Rekreatif Kolaylıklar Değeri Puanlandırılması.....	37
4.6. Olumsuz Etkenler	38
4.6.1. Hava Kirliliği, Güvenceli Olmaması ve Su Kirliliği.....	39
4.6.2. Bakımsızlık	40
4.6.3. Olumsuz Etkenler Değeri Puanlandırması	41

4.6.4. Çalışma Alanının Rekreatiyonel Potansiyeli Değeri	42
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	44
KAYNAKLAR.....	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Boş Zamanın Tarihsel Evrimi.....	3
Şekil 2.2. Rekreasyon potansiyeline etki eden unsurlar	7
Şekil 3.1. Çeşme ilçesinden bir genel görünüm.....	11
Şekil 3.2. Çalışma alanının konumu	12
Şekil 4.1. Çalışma alanı girişinden görünüm.....	18
Şekil 4.2. Çalışma alanı zemini ve toprak durumu	23
Şekil 4.3. Yürüyüş yollarından genel görünüm.....	24
Şekil 4.4. Orman ve deniz manzarasından genel görünüm.....	25
Şekil 4.5. Tabiat parkı anıtından görünüm.....	26
Şekil 4.6. Çalışma alanının yoldan görüşleri ve kaldırım durumları	31
Şekil 4.7. Piknik alanları ve masalar.....	33
Şekil 4.8. Çalışma alandaki faal olmayan çeşmeler.....	34
Şekil 4.9. Kır evleri görünüm.....	35
Şekil 4.10. WC, otopark, kır lokantası ve büfe görünüm.....	36
Şekil 4.11. Tabiat parkı planı, kullanım lejandı, soyunma kabinleri ve duş alanı görünüm.....	37
Şekil 4.12. Piknik masalarında kırıklar, parke zeminde bozulmalar, ot-budama eksiklikleri ve tabelalarda eskimelere ait görünüm.....	40
Şekil 4.13. Aydınlatmalar ve yapıların bakım durumundan görünüm.....	41

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 3.1. Formüldeki ögeler ve alabilecekleri puanlar	14
Çizelge 3.2. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu	15
Çizelge 4.1. Çalışma alanındaki bitki türleri ve genel görünüşler	20
Çizelge 4.2. Çalışma alanı için peyzaj değeri puanlaması	27
Çizelge 4.3. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama sıcaklık değerleri	28
Çizelge 4.4. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama yağış değerleri	28
Çizelge 4.5. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama güneşlenme süresi	29
Çizelge 4.6. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama maksimum rüzgâr değerleri	29
Çizelge 4.7. Çalışma alanı için iklim değeri puanlaması	30
Çizelge 4.8. Çalışma alanı için ulaşılabilirlik değeri puanlaması	32
Çizelge 4.9. Rekreatif kolaylıklar değerleri puanlaması	38
Çizelge 4.10. Olumsuz etkenler değeri puanlaması	42
Çizelge 4.11. Tanay Tabiat Parkı rekreasyonel potansiyel değeri puanlaması	43

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ÇMM	: Çeşme Meteoroloji Müdürlüğü
DKMP	: Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü
İV	: İzmir Valiliği
KTB	: İzmir İl Kültür Turizm Bakanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Tanay Tabiat Parkı'nın Rekreatif Potansiyelinin Belirlenmesi

Özenç BAŞBAYRAKTAR

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

Ocak, 2025

Hızla artan kent nüfusu ve çarpık kentleşme yeşil alanlara duyulan ihtiyacı günden güne artırmakta olup, bu anlamda kent içi ağaçlandırmalar ile kent ormanları insanların doğadan kopmamasını sağlamaktadır. Türkiye'nin doğal güzellik, manzara ve endemik bitki türleri açısından oldukça ilgi gören birçok yeri vardır. Bu yerlerde, deniz, akarsu, göl, orman, tarihi kentler insanların dikkatini çeken önemli unsurlardandır. Bu unsurlara zarar vermeden ve doğal dengeyi bozmadan insanların rekreasyona katılması, doğa ile yakınlaşması, bu alanlara kolay ulaşımı, turizm açısından getirileri ve şehir tanıtımları için oldukça önemlidir. Aynı zamanda insanlara psikolojik ve fiziksel anlamda katkıları nedeniyle bu alanlar büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada günübirlik ziyaretçiler ve turistler tarafından oldukça sık bir şekilde ziyaret edilen İzmir ilinin Çeşme ilçesindeki Tanay Tabiat Parkı'nın rekreatif potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, peyzaj değeri, ulaşılabilirlik, iklim değeri, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler kriterlerini kapsayan Gülez yöntemi kullanılmıştır. Bu öğeleri değerlendirmek için çalışma alanında yerinde gözlem ve tespitler yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda, Tanay Tabiat Parkı rekreatif potansiyeli değeri %70 (yüksek) olarak bulunmuştur. Ayrıca, parkta yürüyüş yollarının ve piknik alanlarının bazı kısımlarında eski, kırık ve paslı aydınlatma direklerinin olduğu, altyapı hataları ile güvenlik ve bakım eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu unsurlar, parkın daha geniş bir kitleye hitap etmesini engelleyen faktörler arasında yer almaktadır. Parkın yüksek rekreasyon potansiyelinin daha verimli bir şekilde kullanılabilmesi için ciddi iyileştirmelere ve yatırımlara ihtiyaç vardır. Yapılacak düzenlemeler ve yenileme çalışmaları, parkın hem görsel hem de işlevsel kalitesini artırarak, ziyaretçi sayısını artırabilir ve bölgenin turizm ekonomisine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Tabiat parkı, rekreasyon, İzmir, korunan alan

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

Determination of the Recreational Potential of Tanay Nature Park

Özenç BAŞBAYRAKTAR

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture**

Supervisor: Prof. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

January, 2025

The rapidly increasing urban population and chaotic urbanization are raising the need for green spaces day by day. In this context, urban afforestation and city forests help ensure that people remain connected to nature. Turkey has many places that attract considerable attention due to their natural beauty, landscapes, and endemic plant species. In these areas, the sea, rivers, lakes, forests, and historic cities are some of the key elements that capture people's attention. It is crucial for people to engage in recreation, connect with nature, and have easy access to these areas without damaging these elements or disrupting the natural balance. This is important both in terms of tourism benefits and city promotion. At the same time, these areas are of great significance due to their psychological and physical benefits to individuals. This study aimed to determine the recreational potential of Tanay Nature Park in the Çeşme district of İzmir, which is frequently visited by day-trip visitors and tourists. For this purpose, the Gülez method, which includes criteria such as landscape value, accessibility, climatic value, recreational facilities, and negative factors, was used. On-site observations and assessments were conducted to evaluate these elements. As a result of the study, the recreational potential value of Tanay Nature Park was found to be 70% (high). It has also been identified that some parts of the walking paths and picnic areas in the park have old, broken, and rusted lighting poles, along with infrastructure faults and security and maintenance deficiencies. These factors are among the obstacles preventing the park from reaching a wider audience. To better utilize the park's high recreational potential, significant improvements and investments are needed. The planned renovations and upgrades could enhance both the visual and functional quality of the park, potentially increasing visitor numbers and contributing to the region's tourism economy.

Keywords: Nature park, recreation, İzmir, protected area

1. GİRİŞ

Türkiye'de 2023 yılında il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı %93 iken, belde ve köylerde yaşayanların oranı %7'dir (TÜİK, 2024). Günümüzde hem Türkiye'de hem de dünyada nüfusun yoğun bir kısmının kentlerde yaşaması düzensiz yapılaşmanın artmasına neden olmaktadır. Bu düzensiz ve plansız kentleşmeyle birlikte yeşil alan dokusu azalmakta ya da bu alanların bütünlüğü giderek bozulmaktadır (Emecen ve Erdem, 2019). Bu durum ise, kentsel alanlardaki yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Başbayraktar ve Yücedağ, 2023). Ayrıca yoğun kentleşme ve azalan yeşil dokuya bağlı olarak kentlerde ortaya çıkan hava, gürültü ve ışık kirliliği gibi çevresel sorunlar özellikle kent insanının fiziksel ve ruhsal sağlıklarında olumsuzluklara neden olmaktadır. Bunlardan dolayı kent insanları rahat nefes alabilecekleri kent içinde ya da yakın çevresinde yer alan farklı yeşil alanlara ihtiyaç duymaktadırlar.

Yeşil alanlar, şehre estetik ve işlevsel açıdan katkı sağlayarak, değerini artıran ve doğru şekilde kullanıldığında kente özgün bir kimlik kazandıran, yaşam kalitesini ve karakterini belirleyen önemli kentsel bileşenlerdendir (Atabeyoğlu ve Bulut, 2012). Bu tür alanlar insanların yoğun iş temposu ve günlük rutinlerinden uzaklaşıp, boş vakitlerini değerlendirebilmeleri ve doğa ile iç içe zaman geçirebilmeleri amacıyla çeşitli rekreasyonel etkinlikler yapma gereksinimi doğurur (Özçalık ve Kumru, 2019). Ayrıca içerdikleri yoğun bitki örtüsü, yaban hayatı, doğal güzellikleri ile rekreasyon potansiyeline sahip olmaları nedeniyle kentlerde yaşayan bireyler için önemli çekim merkezidirler (Eroğlan vd., 2022). Önemli rekreasyon potansiyeline sahip yeşil alanlardan birisi de kentlerin sahip oldukları tabiat parklarıdır.

Tabiat parkları, bitki örtüsü ve yaban hayatı özellikleri bulunan, manzara bütünlüğü içinde insanların kaliteli vakit geçirip dinlenmesine elverişli doğa parçalarıdır (Tolunay vd., 2004). Bu alanlar genellikle yüksek rekreasyon potansiyeline sahip alanlardır. Bugüne kadar, Türkiye'de farklı tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin tespit edildiği çok sayıda araştırma yürütülmüştür. Nitekim, Şenkuş (2022) tarafından kent insanlarının rekreasyon ihtiyaçlarının giderilebilmesi için kentin sahip olduğu rekreasyon alanlarının rekreasyon potansiyellerinin ve yeterliliklerinin belirlenmesinin önem arz ettiği vurgulanmıştır.

Bu çalışmada, günübirlik ziyaretçiler ve turistler tarafından oldukça sık bir şekilde ziyaret edilen İzmir ilinin Çeşme ilçesindeki Tanay Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Tanay Tabiat Parkı'nın gelişkin ağaç varlığı,

manzarası, doğal yapısı ve yoğun bir şekilde ziyaretçilerin uğradığı bir bölgede yer alması bu parkın kent için önemini göstermektedir. Bu parkın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik daha önce bilimsel bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma ile birlikte Tanay Tabiat Parkı'nın peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenleri ortaya konmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarının, özellikle Çeşme ilçesi sakinleri olmak üzere diğer olası ziyaretçiler açısından da yararlı olması hedeflenmektedir.

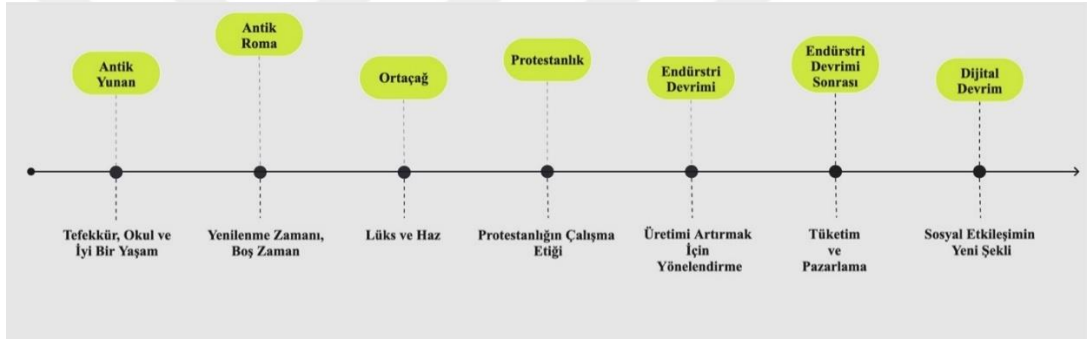

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Boş Zaman

Boş zaman, insan yaşamı için gerekli bir ihtiyaç olarak kabul edilmekte, insan yaşamına zevk ve mutluluk getirdiği ifade edilmektedir (Barakazı, 2021). Günümüzde hala bireyler üzerinde etkili olmakta ve onlara anlam kazandırmaktadır. Boş zaman etkinliklerine katılım, sosyal, duygusal ve bilişsel sağlığı desteklemek açısından büyük bir öneme sahiptir (Vapur ve Sevin 2021).

Boş zamanın tarihsel sürecine (Şekil 2.1) bakıldığında; bireylerin kendisini gerçekleştireceği özgür zaman dilimi, üretkenlik bakımından imkân sağlayan bir araç veya aylaklık edilen zaman gibi birbirinden farklı anlamlar yüklenmiş olduğu görülmektedir (Özkan, 2024).

Şekil 2.1. Boş Zamanın Tarihsel Evrimi (Özkan, 2024'den güncellenmiştir)

20. yüzyılda ise sanayileşmenin gelişmesi, makineleşmenin artışı ve teknolojinin yaygın olarak kullanılması bireye düşen işgücünü azaltmış ve çalışma koşullarını iyileştirmiştir. Bu dönemde sadece fiziksel koşullar değişmemiş aynı zamanda toplumun görüş ve düşünce yapıları da değişmiştir. Bireyler için boş zamanın değerlendirilmesi geçmiş dönemlere göre daha farklı ve önemli hale gelmiştir. Ayrıca bireyler çalışmak yerine daha fazla boş zaman beklentisine ve üretim yerine tüketim toplumu eğilimine yönelmişlerdir (Aydın, 2024). Bireyin kendi isteği doğrultusunda ve kendisini özgür hissederek, yaşamını tüm sorumluluklarından ve zorunluluklarından soyutlanmış şekilde, kişisel gelişim, eğlence, dinlence ve zevk alma gibi değişik amaçlarla katıldığı her türlü aktiviteler için ayırdığı zaman dilimini boş zaman olarak tanımlamak mümkündür (Duran, 2024). Boş zaman kavramı 4 temel unsuru barındırmaktadır, bunlar;

- Bireyin günlük sorumluluklarından kalan boş zamanın olması,
- Dışsal bir zorunluluğun bulunmaması,

- Yapılacak aktivitelerin, kişinin iradesine göre seçilebilmesi,
- Bireye keyif ve mutluluk sağlaması.

Bunlara göre, boş zaman kavramı, bireyin iş sorumluluklarını yerine getirmesinin, temel ihtiyaçlarını (barınma, uyku, yemek vb.) gidermesinin ve ailevi yükümlülüklerini tamamlamasının ardından, kendi isteklerine göre değerlendirebileceği bir zaman dilim olarak tanımlanabilir (Birinci, 2018).

2.2. Rekreasyon

Rekreasyon kavramı, kamu kuruluşları, yerel yönetimler, sosyal toplumlar ile ticari işletmelere kadar toplumun her kesimindeki bireylere hitap edebilir. Kendisine uygulama alanı yaratabilir ve bu alanlar etkinliğin doğası gereği kendi içinde farklılıklar gösterebilir (Beşikçi, 2023). Rekreasyon, genellikle boş zamanın çeşitli etkinliklerle değerlendirilmesi olarak tanımlanır. Katılımcının gönüllü olarak tercih ettiği ve boş zamanını geçirmek için seçtiği aktiviteler, rekreasyonun temelini oluşturur (Can, 2015).

Sayın ve Karadağ (2016) rekreasyonu, bireyin toplumsal, ekonomik, kültürel varlıkları ve yaşadığı toplumun yapısıyla bağlantılı olarak serbest zaman içinde, zorunlu ihtiyaçları dışında gönüllü olarak yaptığı, dinlendirici, eğlendirici, öğretici, eğitici, yaşam enerjisini, sosyal ilişkileri ve sağlığı pozitif etkileyen aktiviteler olarak tanımlamışlardır. Karaküçük ve Akgül (2016), bireylerin yaşamlarında denge ve ritmin oluşmasına yardımcı olan, işten bağımsız olmak kaydıyla, kendi içinde değerli kabul edilen, ihtiyaçları karşılama işlevi gören sosyal bir kurum ve faaliyetler bütünü olarak tanımlamışlardır. Parlak (2023) ise, serbest zamanların, kendilerini iyi hissetmek, grup veya bireysel olarak rahatlamak ve yenilenmek amacıyla, kendi istekleri doğrultusunda gerçekleştirdikleri sportif, sanatsal ve kültürel etkinlikler olarak tarif etmişlerdir.

Her yaştan insana hitap etmesi nedeniyle rekreasyon, bireylerin yapmaktan keyif aldığı, rahatladığı, günlük yaşamın sıradanlığından kendini uzaklaştırdığı, yenilendiği ve pozitif hissettiren aktıveler olarak düşünülebilir.

2.2.1. Rekreasyonun Faydaları

Rekreasyon; sosyal başarı, kendini geliştirme ve eğlence boyutları ile mutluluk düzeylerini etkilemektedir (Ece vd., 2022). Gelişim sağlamak için olmasa bile mevcut fiziksel kapasitenin korunması için yararlı aktivitelerdir (Zorba ve Yermakhanov, 2022). İnsanların rahatlatıcı ve geliştirici imkânlardan daha fazla etkilenmeleri, sorunlarla başa çıkma yolları geliştirdiklerini gösterebilir (Erkan vd., 2022). Özellikle doğal alanlar ile

yeşil alanlarda gerçekleştirilen rekreasyonel yönelimlerin yaygın mental sağlık sorunları ve uzun süreli sağlık problemleri olan bireyleri iyileştirdiği, fiziksel aktivitelerini de artırdığı görülmüştür (Coventry vd., 2021). Yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediği, özellikle psikolojik ve çevresel açıdan daha belirgin bir olumlu artış sağladığı vurgulanabilir. Rekreasyonel aktivitelere katılmak, yaşam kalitelerini artırmakta, hayata tutunmaya yardımcı olmakta ve daha mutlu bir yaşam sürmeye yol açmaktadır (Çiyan vd., 2021).

2.3. Rekreasyon Alanları

Dünya genelindeki güncel teknolojik ilerlemeler ve kentleşme ile ilişkili olarak, son dönemlerde giderek daha fazla önem kazanmakta ve kendinden söz ettirmektedir. Sınırlı bir alanda çalışan ve hareket kabiliyetleri kısıtlı olan bireylerin, yoğun çalışma temposu ve buna bağlı sağlık sorunları ile psikolojik durumlar, rekreasyon alanlarının giderek önem kazanmasına neden olmaktadır. (Gümüş ve Özgül, 2017). Rekreasyonel etkinliklerin yapılması ve şehir yaşamının yarattığı karmaşadan uzaklaşarak ruhsal huzur bulma amacıyla, insanlar doğayla daha fazla iç içe olmaya yönelmişlerdir. Bu yönelim ise rekreatif faaliyetlere hizmet eden çeşitli rekreasyon alanlarına doğru olmuştur (Yiğit, 2021).

Rekreasyon alanları kullanım değerinin yanı sıra sembolik bir değere sahiptir. Ayrıca, insanların bu alanlara istek ve ihtiyaç duymasının, doğallık ile güçlü bir ilgisi olduğu, peyzaj farklılığı ve benzersizlik rekreasyon alanlarının erişilebilirliği ve hizmet olanağı sağlanmasından çok daha önemli olduğu tespit edilmiştir (Sezer ve Akova, 2016).

Bu alanlar, halkın dinlenme ile eğlenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla düzenlenen yemek ve oturma alanları, çeşmeler, yemek pişirme yerleri, oyun ve spor alanları, açık havuzlar, açık hava gösterileri, kıyı yapısı ve bitki örtüsünün uygun olduğu bölgelerde denize iniş rampaları bulunan özel mekanlardır (Erbaş ve Salt, 2020). En kolay ve ulaşılabilir alan olarak parklar mahalle bazına kadar inen erişilebilir mekânlardır, yürüyüş yolları, bisiklet parkurları, spor alanları, park ve bahçeler (Şeker, 2022), çocuk oyun alanları ve spor tesisleri bulunduran yeşil alanlar ve halka açık kamusal alanlar yani kaldırımlar, meydanlar ve pazar yerleri de bunlar arasında gösterilebilir (Yılgin, 2021).

2.4. Tabiat Parkı

Milli Parklar Kanunu'nda tabiat parkı "Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını

ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır. Resmî Gazete’nin 12.12.1986 tarih ve 19309 sayısında yayımlanan Milli Parklar Yönetmeliği’ne göre bir alanın tabiat parkı olarak ayrılması için;

- Milli veya bölge seviyesinde üstün doğal fizyocoğrafik yapıya, bitki örtüsü ve yaban hayatı özellikleri, manzara güzellikleri ile rekreasyon potansiyeline sahip olmalıdır.
- Kaynak ve manzara bütünlüğünü sağlayacak yeterli büyüklükte olmalıdır.
- Özellikle açık hava rekreasyonu yönünden zengin ve farklı bir potansiyele sahip olmalıdır.
- Mahalli örf ve adetlerin, geleneksel arazi kullanma düzeninin ve kültürel manzaraların ilgi çeken örneklerini de içermelidir.
- Devlet mülkiyetinde olmalıdır.

Tabiat parkları tanımı, eğlenme veya dinlenme işlevlerini de kapsasa da, 1983 yılında ilk tabiat parkının ilanından 2007 yılına kadar geçen süreçte, ‘Milli ya da alan düzeyinde üstün doğal yapıya, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliklerine, rekreasyon potansiyeline sahip olma ve manzara güzellikleri, kaynak ve manzara bütünlüğünü koruyacak seviyede olma, yerel adet ve örflerin, kültürel manzaraların ve geleneksel arazi kullanım düzeninin ilgi çekici örneklerini barındırma gibi nitelikler ön planda tutularak kurulmuş ve yönetilmiştir (Atmış vd., 2020).

İlk tabiat parkı olan Muğla-Ölüdeniz Kıdrak Tabiat Parkı 1983 yılında ilan edilmiştir. 2024 yılı T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü verilerine göre günümüzde Türkiye’de 266 tabiat parkı bulunmaktadır. Türkiye’de İstanbul en çok tabiat parkı bulunan (27) il durumundadır, onu takiben Bolu (13), Mersin (12), Muğla-Giresun (11), Ankara (10) ve İzmir (9) illeri gelmektedir. Şırnak, Niğde, Nevşehir, Iğdır, Hakkâri, Erzurum, Denizli, Bitlis, Bingöl, Aksaray ve Ağrı illerinde ise Tabiat Parkı bulunmamaktadır (DKMP, 2024).

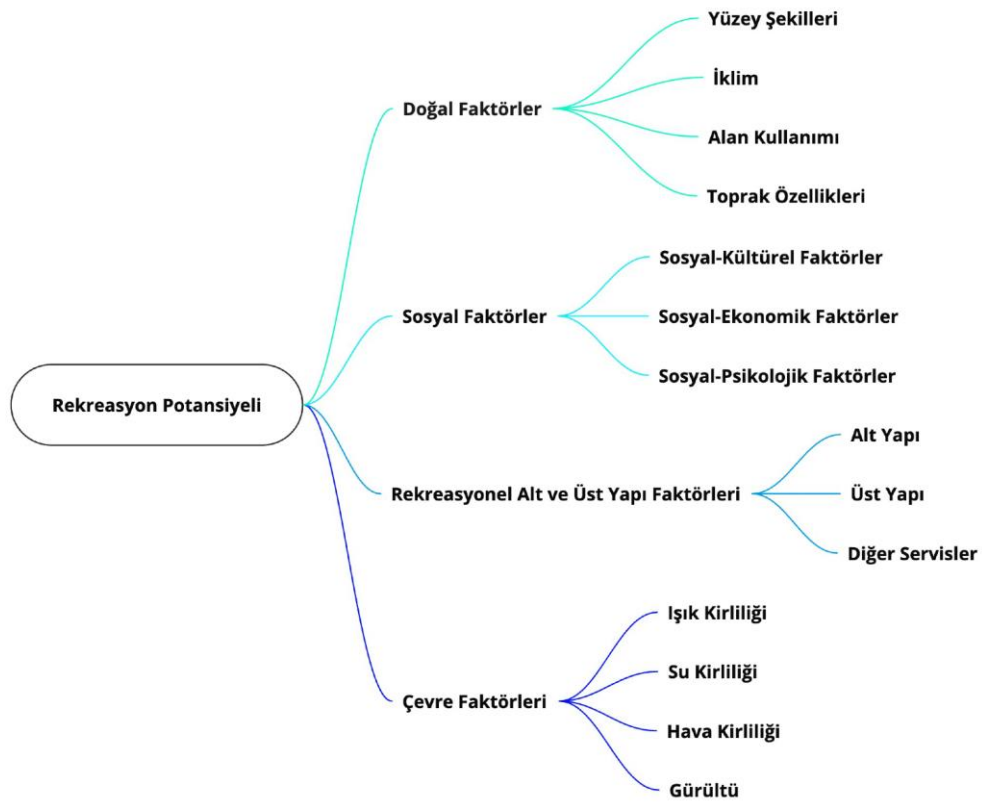
Tabiat parkları, çeşitli doğal kaynakları sayesinde kullanıcılara bir dizi seçenek sunar. Bu özellikleriyle doğa parkları, bireylere hem fiziksel hem de zihinsel olarak olumlu katkılarda bulunur. Parkların doğal özelliklerine bağlı olarak, katılımcılar ilgi ve tercihlerine göre parklarda çeşitli rekreasyonel etkinliklere katılma fırsatı bulurlar (Çalık vd., 2013). Tabiat parklarında korunan alan ilkesiyle çelişmeyen rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Bunun sağlanabilmesi için, bu tür alanların rekreasyon potansiyellerinin belirlenmesi, etkin bir şekilde planlanması ve düzgün bir şekilde yönetilmesi önemlidir (Yeşil ve Güzel, 2021). Tabiat parkı kullanımının bireylerin

beklentilerine göre hizmet edecek ve doğa koruma odaklı olacak şekilde planlanması gerekmektedir. Tabiat parkının sürekliliğinin sağlanması ve kaynaklarının korunması için yerel toplulukların ve ilgili kamu kuruluşlarının iş birliği yapması ve farkındalık yaratılması büyük bir öneme sahiptir. (Yücedağ ve Yelsiz, 2022).

2.5. Rekreatyonal Potansiyel

Rekreasyon alanlarının rekreasyonel potansiyelinin tespiti, alanın daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamakla kalmayıp aynı zamanda koruma ve sürdürülebilirlik konularında da büyük bir rol oynamaktadır (Çelik, 2023). Günden güne artış gösteren rekreasyon ihtiyacına ortam sağlayan rekreasyon alanlarının bireylerin kullanımına açılmadan önce rekreasyon için ne kadar potansiyel barındırdıklarının tespit edilmesi gerekmektedir.

Bu anlamda, oluşturulacak olan rekreasyon planları için rekreasyon potansiyeline etki eden unsurların (Şekil 2.2) incelenmesi önem arz etmektedir (Şenkuş, 2022).

Şekil 2.2. Rekreasyon potansiyeline etki eden unsurlar (Şenkuş, 2022'den güncellenmiştir)

Rekreasyonel potansiyeli saptamak için geliştirilen değerlendirme yöntemlerinden olan Gülez (1990) tarafından Türkiye koşullarına uygun bir şekilde geliştirilen “Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması” yöntemidir. Bu yöntemin kullanıldığı çalışmalarda araştırmacılar, yöntemin değerlendirme sonucuna ek olarak, saha içerisinde potansiyele etki edebilecek başka faktörlere de (yapılabilen/yapılabilecek aktiviteler gibi) değinmektedirler (Koca ve Genç, 2023.) Uygulama açısından pratik olması, kültürel ve doğal peyzaj öğelerini içinde barındırması ve olumsuz etkenleri göz önünde bulundurması nedeniyle rekreasyonel potansiyelinin hesaplanmasında günümüzde sıkça tercih edilmektedir. (Bulut, 2023).

2.6. Kaynak Özetleri

Türkiye’de farklı tabiat parklarının rekreasyonel potansiyelinin belirlendiği çalışmalar kronolojik sıraya göre aşağıda verilmiştir.

Birinci vd. (2016) Gümüşhane ilinin Torul ilçesi içinde yer alan Limni Gölü Tabiat Parkı’nın rekreasyon potansiyelini orta düzeyde (%59) saptamışlardır. Alanın doğal dengesinin azami ölçüde korunması gerektiği ve yapılaşma ile birlikte rekreasyon kullanımı sırasında kirlenmemesi veya bozulmaması için gerekli düzenlemeler konusunda öneriler sunmuşlardır.

Bartın’da yer alan Balamba Tabiat Parkı’nın incelendiği çalışmada (Dal ve Süha, 2019), bu tabiat parkının sahip olduğu rekreasyon potansiyeli yüksek (%61) bulunmuştur. Ayrıca çalışmada, alana yönelik doğal kaynak korunumunun sağlandığı tespit edilmiş ve rekreasyon potansiyelini artırmaya yönelik öneriler verilmiştir.

Çanakkale’de bulunan Ayazmapınarı Tabiat Parkı’nın rekreasyon potansiyelinin saptandığı bir çalışmada (Ayhan, 2019), alanın rekreasyon potansiyeli yüksek (%69) bulunmuştur. Ayrıca bu potansiyelin daha da artırılabilmesi için, planlama ve tasarım aşamasında orman içi doğal alanlardaki kullanım yoğunluğunun azaltılması amacıyla şehir içindeki açık ve yeşil alanların artırılması, kalitelerinin iyileştirilmesi, kent ormanlarının kurulması gibi çeşitli planlama ve tasarım çalışmalarının yapılması gerektiği önerilmiştir.

Bolu Sülüklügöl Tabiat Parkı’ndaki doğal kaynakların değerleri ve parkta yapılabilecek açık hava sportif rekreatif aktivitelerin potansiyellerinin incelendiği bir çalışmada (Şen, 2020), “Tabiat Parklarının Sportif Rekreasyon Potansiyeli Belirleme Ölçeği” kullanılarak parkın sportif rekreatif aktiviteler için uygunluğu değerlendirilmiş ve parkın %67’sinin orman içi açık hava etkinlikleri için doğal kaynak değeri taşıdığı

sonucuna varılmıştır. Parkta en uygun aktiviteler arasında doğa yürüyüşü, kampçılık, dağ koşusu, oryantiring, dağ bisikleti ve rekreatif kano yer alırken, amatör olta balıkçılığı, kuş gözlemi ve foto safari gibi etkinliklerin potansiyelleri düşük bulunmuştur.

Yeşil ve Güzel (2021) tarafından Ordu ilinde yer alan Asarkaya ve Yoroz Kent Ormanları ile Çınarsuyu ve Ulugöl Tabiat Parkları'nın rekreasyonel potansiyellerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, tabiat parklarının rekreasyon potansiyeli yüksek, kent ormanlarınınki ise orta olarak bulunmuştur. Çalışmada gerekli iyileştirmelerle bu rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin ne kadar artacağına dair bir değerlendirme yapılmıştır.

Eroğlan vd. (2022) tarafından Aydın ilinde bulunan Şarlan Tabiat Parkı'nın açık hava rekreasyon potansiyeli yüksek (%65) bulunmuştur. Alanın herhangi bir su kenarında olmaması ve alanın büyük bir kısmının, rekreasyonel faaliyetlere izin vermeyecek kadar yüksek bir eğime sahip olması rekreasyon potansiyelini azaltan önemli faktörler olarak belirtilmiştir. Ayrıca, alana yalnızca belirli bir noktaya kadar ulaşım sağlanabilmesi de rekreasyonel potansiyeli azaltan diğer önemli faktördür. Bunun yanı sıra, alanın güvenliğinin sağlanamaması, üstyapı tesislerinin bakım ve onarımı, alanın sürekli olarak temizlenmemesi gibi etmenler de rekreasyon potansiyelini azaltan diğer faktörler olarak ortaya konmuştur.

Malatya'nın Battalgazi ilçesinde bulunan Turgut Özal Tabiat Parkı'nda yapılan bir çalışmada (Rüzgâr vd., 2022), tabiat parkının rekreasyon değeri yüksek (%78) bulunmuştur. Bu çerçevede, çalışma alanının daha etkili bir rekreasyonel hizmet sunabilmesi için mevcut eksiklikler belirlenmiş ve bu eksikliklerin giderilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Kırıkkale ilinde yer alan Karaahmetli Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %70 olarak saptanmıştır (Bulut, 2023). Arazi kullanım planlamasına ilişkin yerel ve bölgesel karar alma süreçlerine rehberlik etmek amacıyla rekreasyon alanlarının potansiyelinin belirlenmesinin, bu alandaki araştırmalara ve ayrıca rekreasyon ekosistem hizmetleri çalışmalarına önemli bir katkı sunduğu, ilerleyen çalışmalarda farklı yöntemlerin Karaahmetli Tabiat Parkı'nda uygulanmasının ise parkın rekreasyon potansiyelini daha iyi anlamaya yardımcı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kırklareli Kavaklımeşe Korusu Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlendiği çalışmada (Aslan vd., 2021), tabiat parkının rekreasyon potansiyeli orta düzeyde (%59) olduğu belirlenmiştir. Alanda yapılacak olan iyileştirmelerle rekreatif

kolaylıklar artırılarak ve olumsuz etmenler giderilerek tabiat parkının rekreasyon potansiyelinin artırılabilceği sonucuna ulaşılmıştır.

Elâzığ ilinin Sivrice ilçesi içerisinde yer alan Hazar Gölü Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada (Aktaş ve Boyraz, 2023) tabiat parkının rekreasyon potansiyeli %85 olarak saptanmıştır. Ayrıca Hazar Gölü Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini artırmak için rekreasyon alanı içerisindeki günöbirlik kullanım alanlarında yapılabilecek iyileştirmeler ve düzenlemeler ile ilgili öneriler sunulmuştur.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

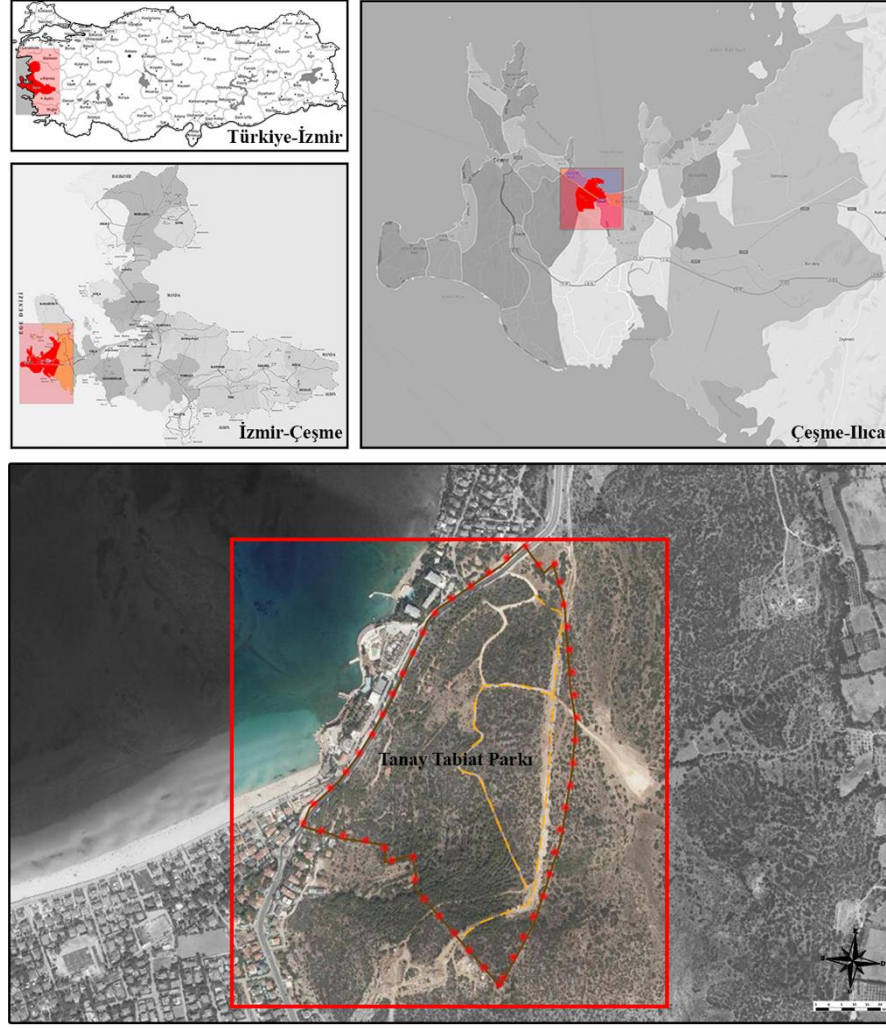
Çeşme ilçesi, İzmir ilinin batısında yer alır ve nüfusu 50.028'dir (TÜİK, 2024). Yüzölçümü 257 km² büyüklüğünde olup denizden yükseklik seviyesi 5 metredir. Ege denizi ile çevrili olan ilçe (batı ve güneyde) kuzeyde Karaburun, doğusunda ise Urla yer almaktadır (İV, 2024). Son yıllarda yapılan arkeolojik kazılar, bölgedeki yerleşimlerin Neolitik Çağa kadar uzandığını ortaya koymuştur. Çeşme'deki Sakarya Mahallesi Bozalan Mevki'nde Tunç Dönemi, Eski Çeşme Köyü'nde Beylikler ve Osmanlı Dönemi, Ildırı Köyü ile Reisdere Mahallesi'ndeki buluntular, ilçenin yaklaşık sekiz bin yıl boyunca kesintisiz bir yerleşim alanı olduğunu ortaya koymuştur (KTB, 2024). Şekil 3.1'de Çeşme merkez mahallesi (Musalla) ve marina genel görünümü verilmiştir.

Şekil 3.1. Çeşme ilçesinden bir genel görünüm

İlçe ve çevresindeki topraklar, farklı jeolojik formasyonlara sahip ana materyaller üzerine oluşmuştur. Bu ana materyaller geniş bir alanda yayılım gösteren yumuşak yapılı kalkerler, andezitler, kuaterner ve yaşlı sert kalkerlerden oluşmaktadır (Ankaya, 2018).

Bu çalışma İzmir'in Çeşme ilçe sınırları içerisinde Ilıca Mahallesi'nde bulunan Tanay Tabiat Parkı'nda yürütülmüştür (Şekil 3.2) Çalışma alanı Çeşme ilçe merkezine yaklaşık 9 km uzaklıkta olup turizm açısından oldukça önemli bir yer olan Ilıca Plajı'nın karşısında bulunmaktadır. Tabiat parkı 38°18'46"N 26°23'33"E koordinatlarında konumlanmaktadır.

Şekil 3.2. Çalışma alanının konumu

Tanay Tabiat Parkı 11.07.2011 tarihinde tabiat parkı ilan edilmiştir. 30,3 ha alanı kaplayan park 1. derece tabii sit alanı olup orman ve deniz kaynak değerine sahip, yanı başında denizin doğayla birleştiği nadir alanlardan biridir. Tabiat Parkı içerisinde ve çevresinde doğa yürüyüşü ile foto safari yapılabilecek alanlar mevcuttur (DKMP, 2024).

3.2. Yöntem

Çalışmanın yöntemi verilerin toplanması, verilerin analizi ve değerlendirilmesi kısımlarından oluşmaktadır. Çalışma alanı üzerinde farklı zamanlarda gözlem ve tespitler yapılmış, fotoğraf çekimleri gerçekleştirilmiş ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü'nden (DKMP, 2024) alanın doğal ve kültürel verilerine ulaşılmıştır. Çalışma alanıyla ilgili iklimsel veriler Çeşme Meteoroloji Müdürlüğü'nden (ÇMM, 2024) sağlanmıştır. Sonrasında tabiat parkının mevcut rekreasyonel durumunun analizi yapılmış

ve rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik olarak Gülez (1990)'ın Türkiye koşullarına uygun olarak geliştirdiği yöntem alana uygulanarak, rekreasyon potansiyeli değerlendirme formundaki faktörler araştırmacı tarafından puanlandırılarak, alanın rekreasyonel potansiyeli tespit edilmiştir. Çalışmanın son aşamasında ise elde edilen tüm bulgular ışığında alanın belirlenen rekreasyonel potansiyelinin de dikkate alınmasıyla mevcut rekreasyon yapısının geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

3.2.1. Gülez Yöntemi

Gülez (1990) tarafından geliştirilen rekreasyonel potansiyeli belirleme yöntemi rekreasyon alanının sahip olduğu mevcut beş ögeye (peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenler) ağırlıklı puan verme ilkesine dayanmaktadır. Bu yöntem, pratik bir formülasyon kullanarak alanın rekreasyon potansiyelini yüzde (%) olarak belirlemeye imkân sağlamaktadır (Ayhan, 2019). Oldukça basit ve pratik bir şekilde hesap yapmaya yarayan bu matematiksel formül beş kriterden oluşmakta ve en yüksek puan dilimini %35'lik paya sahip olan peyzaj karakteri belirlemektedir (Kaya ve Yücedağ, 2017). Rekreasyon potansiyelini matematik formül ile hesaplamayı amaçlayan Gülez (1990) formülü aşağıda verilmiştir.

$$RP (\%) = P + \dot{I} + U + RK + OE$$

Yukarıdaki formülde yer alan sembollerin anlamları ve alabilecekleri maksimum puanların (veya ağırlıkların) dağılımı Çizelge 3.1'de sunulmuştur. Bu çizelgeden de anlaşılacağı üzere, toplam puan teorik olarak en fazla 100 olacağından, formüldeki unsurların alabileceği puanların toplamı, bir alanın açık hava rekreasyon potansiyelini yüzde olarak belirleyecektir.

Çizelge 3. 1. Formüldeki ögeler ve alabilecekleri puanlar (Gülez, 1990)

<i>Sembol</i>	<i>Anlamı</i>	<i>Maksimum Puan (Ögenin Ağırlık Puanı)</i>
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum -10)
RP (%)	Rekreasyon Potansiyeli	100

Peyzaj Değeri (P): Belirli bir alanın rekreasyon potansiyelini değerlendirirken en önemli özellik o bölgenin peyzaj potansiyelidir. Bu nedenle peyzaj değeri %35’lik bir ağırlığa sahip olarak değerlendirmede ilk başta bulunmaktadır.

İklim Değeri (İ): İklimin rekreasyon etkinlikleri üzerindeki büyük bir etkisi vardır. Bu sebeple iklim değeri etkisi %25’lik bir ağırlığa sahip olması uygun bulunmuştur. İklimin ana ögeleri olan rüzgârlılık, güneşlenme, yağış ve sıcaklık rekreasyon üzerindeki etkilerine göre belirli aralıklarla iklim değeri içinde yer almıştır. Bu çerçevede, iklim değerindeki unsurların alabileceği en yüksek değerler 10, 8, 5 ve 2 olarak belirlenmiştir.

Ulaşılabilirlik (U): Bir yerden ne kadar çok kişi faydalanır ve bu kişiler o yere ulaşmak için önemli bir ulaşım sorunu ile karşılaşmazlar ise o yerin rekreasyona uygunluğu önemli ölçüde artar. Bir yerin rekreasyon potansiyeli o yerin ulaşılabilirliğine bağlıdır. Bu sebepten dolayı ulaşılabilirlik ögesi yöntemde %20’lik bir ağırlığa dahil edilmiştir.

Rekreatif Kolaylık (RK): Potansiyelin belirlenmesinde, mevcut olan tüm rekreatif kolaylıklar da olumlu yönde bir artışa katkı sağlamaktadır. Örneğin, ağaçlık ve güzel manzaraya sahip bir bölgenin, çeşmeler, WC tesisleri ile piknik masaları gibi kolaylıklara ve rekreasyon donanımına sahip olması daha fazla ve devamlı kullanıcıya sahipliği yapacak dolayısıyla rekreasyon potansiyelini artıracaktır. Bu öge %20 ağırlıkla değerlendirilmiştir.

Olumsuz Etkenler (OE): Mevcut olumsuz etkenler göz önünde bulundurularak bir yerin rekreasyon potansiyeli belirlenmelidir. En ideal durum hiç olumsuz etkenin olmaması yani yerin sıfır puan almasıdır. Ancak olumsuz etkenlerin en fazla değer olan -

10 puan alabileceği kabul edilmiştir. Bu etkenlerin puanları değerlendirmede eksi puan olarak alınmakta ve toplam puandan düşülmektedir.

Gülez (1990) yöntemine göre hesaplanan sonuçlara dayanarak:

- Rekreasyon potansiyeli %30'un altında ise çok düşük,
- Rekreasyon potansiyeli %30 ile %45 arasında ise düşük,
- Rekreasyon potansiyeli %46 ile %60 arasında ise orta,
- Rekreasyon potansiyeli %61 ile %75 arasında ise yüksek,
- Rekreasyon potansiyeli %75'in üzerinde ise çok yüksek olarak değerlendirilir.

Çizelge 3. 2. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu (Gülez, 1990)

<u>Formüldeki</u> <u>Ögeler</u>	<u>Ögenin Özellikleri</u>	<u>Mak.</u> <u>Puan</u>	<u>Açıklamalar</u>	<u>Puan</u>
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü (ha)	4	10'dan büyük	4
			5-10	3
			1-5	2
			0.5-1	1
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8
			Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7
			Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6
			Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5
			Yalnız çayırılık ve çalılık	3-4
			Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4
			Çayırılık, seyrek çalılık	2-3
			Yalnız çayırılık	1-3
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8
			Göl kıyısı	6-7
			Akarsu kıyısı	4-5
			Dereler	1-4
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5
			Hafif dalgalı	4
			Az eğimli, yer yer düzlük	3
			Az engebeli	2
			Orta engebeli	1
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm	3-4
			Güzel görüş ve vistalar	2-3
			Alanın genel görsel estetik değeri	1-3

	Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık (°C)	10	16-17, 18-19, 20-21, 22-23, 24-25, 34-33, 32-31, 30-29, 28-27, 26-25	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
	Yaz ayları (Haziran, Temmuz, Ağustos) yağış toplamı (mm)	8	50, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400	8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
	Güneşlenme (yaz ayları bulutluluk ortalaması)	5	0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9	5, 4, 3, 2, 1
	Rüzgarlılık (m/s)	2	1'den az	2
			1-3	1
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4
			Karadeniz kıyı bandı	2-3
			Önemli karayolu güzergahları, turizmde öncelikli yöreler	1-3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	5	20 km ye kadar uzaklık	4-5
			50 km ye kadar uzaklık	3-4
			100 km ye kadar uzaklık	2-3
			200 km ye kadar uzaklık	1-2
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtla 0-30 dakika	4
			Taşıtla 0.30-1 saat	3
			Taşıtla 1 -2 saat	2
			Taşıtla 2-3 saat	1
	Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4
			Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3
	Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3
	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklere göre)	1-4

Rekreatif Kolaylıklar (RK)	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklere göre)	1-3
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2
			Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2
	WC	2	Niteliklere göre	1-2
	Otopark	2	Niteliklere göre	1-2
	Kır gazinosu, satış büfesi	2	Niteliklere göre	1-2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2
			Hafta sonlarında görevli	1
	Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1-3
Olumsuz Etkenler (OE)	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1, -3
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 -2
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1
	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1, -2
Genel Toplam Puan ya da Orman İçi Rekreasyon Potansiyeli (%):				

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölüm çalışma alanı, peyzaj değeri, iklim özellikleri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenler alt başlıkları altında sunulmuş olup, araştırma ile ulaşılan bulgulara göre her bir öge için puan değerlendirmeleri yapılmıştır.

4.1. Çalışma Alanı

2023 yılında Çeşme Belediyesi tarafından Tabiat Parkı önüne yaya kullanımı için kaldırım ve sokak aydınlatması çalışması yapılmış olup araç yolu çift şerit olacak şekilde genişletilmiştir. Tabiat parkı son bir yıldır yenileme ve tadilat çalışmaları için ihaleye verilmiş olup alana ziyaretçi alımı kapatılmıştır. Tanay Tabiat Parkı içerisinde yürüyüş yolları, piknik alanları, tuvaletler, soyunma kabinleri, duş alanı, kır evleri, açık yeşil alanlar, park anıtı ve çeşmeler bulunmaktadır. Çalışma alanının giriş bölümüne ilişkin görseller Şekil 4.1’de verilmiştir.

Şekil 4.1. Çalışma alanı girişinden görünüm

4.2. Peyzaj Değeri

Rekreasyon potansiyelinin belirlendiği formda en yüksek puana (%35) sahip dilim olan peyzaj değeri; bitki örtüsü, yzeyssel durum, görsel kalite ve diğer özellikler ögelerini içermektedir.

4.2.1. Bitki rts

Yerinde yapılan inceleme ve gözlemler sonucunda, Fıstıkçamı (*Pinus pinea*) başta olmak üzere çalışma alanındaki bitki örtüsünü oluşturan başlıca bitki türleri Akdeniz servisi (*Cupressus sempervirens*), Delice zeytin (*Olea oleaster*) ve Yabani sakız (*Pistacea lentiscus*) dır. Toplamda 13 farklı bitki türü tespit edilmiştir (izelge 4.1).

Çizelge 4.1. Çalışma alanındaki bitki türleri ve genel görünüşler

Latince Adı	Türkçe Adı	Genel Görünüşü
<i>Agave americana</i>	Sabırağacı	
<i>Carex halleriana</i>	Kaba ayakotu	
<i>Cistus creticus</i>	Tüylü laden	
<i>Cupressus sempervirens</i>	Akdeniz servisi	
<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>pyramidalis</i>	Kalem servi	

<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
<i>Olea oleaster</i>	Delice zeytin	
<i>Phillyrea latifolia</i>	Akçakesme	
<i>Pinus pinea</i>	Fıstık çamı	
<i>Pistacia lentiscus</i>	Yabani sakız	

<i>Ptilostemon chamaepeuce</i>	Bozlanotu	
<i>Smilax aspera</i>	Akdeniz saparnası	
<i>Quercus coccifera</i>	Kermes meşesi	

4.2.2. Yüzeysel Durum

Çalışma alanını kaplayan alan genellikle kayalık ve taşlık tepelere sahip olup arasında az düzlükler bulunan küçük ovalardan oluşmaktadır. Alan çoğunlukla eğimlidir, orman örtüsü sınırlıdır ve yürüyüş yolları harici bozuk baltalık halindedir. Akan dereler mevcut değildir. Toprak yapısı ise çakıllı, kireçli, kumlu bazı yerlerde ise tınlı ve kalkerli olup verimsizdir. Herhangi bir enerji kaynağı (yer altı-yer üstü) bulunmamaktadır.

Çalışma alanındaki toprak ve zemin durumu incelendiğinde ise toprak üzerinde çam ibreleri yoğun olmak üzere yonca ve yabani otlar ile kaplı bir yüzey görülmüş olup arazi genel anlamda kayalık, çakıllı ve yumuşak kahverengi orman toprağına sahiptir (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Çalışma alanı zemini ve toprak durumu

4.2.3. Görsel Kalite ve Diğer Özellikler

Panoramik görünüm, güzel görüş ve vistalar alanın genel görsel estetik değerini değerlendirmedeki önemli unsurlardandır. Bunlar; yürüyüş yolları (Şekil 4.3), ormanlık alan, deniz manzarası (Şekil 4.4) ve tabiat parkı anıtı (Şekil 4.5) olarak sıralanabilir.

Şekil 4.3. Yürüyüş yollarından genel görünüm

Şekil 4.4. Orman ve deniz manzarasından genel görünüm

26.06.1954 tarihinde Karşıyaka Fidanlık Müdürlüğü görevine başlayan ve çalışma alanındaki orman ağaçlandırmaları çalışmalarını gerçekleştiren Niyazi Doğan Tanay'ın adının verildiği tabiat parkı içerisinde bulunan anıt meslektaşları tarafından yaptırılmıştır. Orta kısımda bulunan anıtın yüksekliği 3,3 metre ve 2,3 metre genişliğindedir.

Şekil 4.5. Tabiat parkı anıtından görünümeler

4.2.4. Peyzaj Değeri Puanlandırması

Peyzaj değerleri kriterleri olan alan büyüklüğü, bitki örtüsü, deniz ve akarsu, yüzeysel durum, görsel kalite ve diğer özellikler incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda çalışma alanı peyzaj değeri toplam **28** puan olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.2). Alanın büyüklüğü 10 hektardan büyük (30,3) olduğundan **4**, bitki örtüsü yoğun bir şekilde ağaçlık ve çalılık olduğundan **8**, denize yakın mesafede olup denize kıyısı olmadığı için **7**, yüzeysel durumu eğimli ve yer yer düzlükler bulundurduğundan **2**, görsel kalite açısından panoramik görünümlere sahip olduğundan **4**, diğer özellikler bakımından ise (yaban hayatı, kuşlar ve kültürel değerler) **3** puan olarak değerlendirilmiştir. Manzara güzellik tahmin yöntemi kullanılarak Kastamonu ilindeki Dipsizgöl Tabiat Parkı, Şehit Şerife Bacı Tabiat Parkı ve Yeşil Yuva Tabiat Parkı'nda yürütülen kalite analizi çalışmasında (Aydoğan vd., 2024), genel olarak tüm parametreler arasında rekreasyonel çeşitlilik parametresinin en düşük puanı aldığı ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.2. Çalışma alanı için peyzaj değeri puanlaması

<i>Formüldeki Öge</i>	<i>Ögelerin Özellikleri</i>	<i>Puan</i>	<i>Açıklamalar ve Puanlama</i>	
P	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha dan büyük	4
			5-10 ha	3
			1-5 ha	2
			0.5-1 ha	1
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8
			Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7
			Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6
			Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5
			Yalnız çayırılık ve çalılık	3-4
			Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4
			Çayırılık, seyrek çalılık	2-3
			Yalnız çayırılık	1-3
	Deniz, Göl, Akarsular	7	Deniz kıyısı	7-8
			Göl kıyısı	6-7
			Akarsu kıyısı	4-5
			Dereler	1-4
	Yüzeysel Durum	2	Düz alan	5
			Hafif dalgalı	4
			Az eğimli, yer yer düzlük	3
			Az engebeli	2
			Orta engebeli	1
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm	3-4
			Güzel görüş ve vistalar	2-3
			Alanın genel görsel estetik değeri	1-3
	Diğer Özellikler	3	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6
<i>Tanay Tabiat Parkı peyzaj değeri</i>				28

4.3. İklim Özellikleri

Sıcaklık, yaz ayları yağış ortalaması, güneşlenme süresi ve rüzgârlılık durumlarını içermekte olup rekreasyon potansiyelinin belirlendiği formda %25 puanlık kısmı kapsamaktadır.

4.3.1. Sıcaklık

Çalışma alanının sıcaklık ortalamasında 2020 yılından itibaren bir yükseliş gözlenmektedir. Alandaki Ocak, Şubat ve Mart ayları en düşük sıcaklık ortalamalarına sahip iken, Haziran, Temmuz ve Ağustos en yüksek sıcaklık ortalamalarına sahip aylar olmuştur (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama sıcaklık değerleri (ÇMM, 2024)

Ortalama Sıcaklık (°C)													
Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ortalama
2020	8,9	10,8	13	15	19,6	23,1	26,2	26	24,5	20,4	14,7	13	17,93
2021	11,8	11,5	11,4	15,4	20,3	23,8	27,4	26,9	23,1	17,7	15,1	11,8	18,02
2022	8,4	10,3	8,4	16	20	24,5	25,8	26,1	23,3	19,1	15,5	13,2	17,55
2023	11,3	9,8	13,3	15,5	19	23,5	27,5	27,3	24,6	20,4	17,4	13,8	18,62
2024	11,1	12,3	13,8	18,8	19,9	26,6	28,3	27,7	24,3	20			20,28

4.3.2. Yağış Ortalaması

Son 5 yılda aylık yağış ortalamalarına bakıldığında (Çizelge 4.4) 2021 yılı en çok yağış ortalamasına sahiptir ayrıca en çok yağışlar Kasım ile Şubat ayları arasında görülmüştür. 2020 yılı Aralık ayı en yüksek yağış ortalaması değerine (222,7) sahip iken, yağışsız aylar 2020, 2021 yılının Temmuz, Ağustos aylarında, 2022 Ağustos, 2023 Temmuz ve 2024 Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.4. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama yağış değerleri (ÇMM, 2024)

Ortalama Yağış (mm)													
Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ortalama
2020	28,9	74,4	83,2	25,2	59,3	10,2	0	0	0,2	44,3	13,9	222,7	46,86
2021	155,6	47,5	93	33,9	0,6	10,8	0	0	3,8	65	5,1	188,9	50,35
2022	89	85,6	83,8	13,4	27,5	3,5	0,4	19,4	0,2	0	30,5	78,3	35,97
2023	89,4	17,7	92,5	93,4	16,4	33,8	0,1	0,6	0	1,8	149,5	93,2	49,03
2024	116,1	149,4	70,5	14,4	13,1	0	0	0	33,1	0,5			39,71

4.3.3. Güneşlenme Süresi

Ortalama güneşlenme süreleri (Çizelge 4.5) incelendiğinde yıllar içerisinde en çok güneşe maruz kalınan ayların Nisan ile Eylül ayları arasında olduğu görülmektedir. 2024 yılı son 5 yıl içerisinde en çok güneşlenmeye sahip yıl olurken en az güneşlenme süresi ortalaması 2022 yılında görülmüştür.

Çizelge 4.5. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama güneşlenme süresi
(ÇMM, 2024)

Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)													
Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ortalama
2020	4,99	5,54	5,75	7,97	10,10	10,93	12,67	11,28	8,92	6,46	6,72	3,82	7,93
2021	3,20	5,89	6,56	6,62	10,93	11,84	12,65	11,49	9,21	7,52	5,96	2,40	7,86
2022	3,50	4,55		8,75	10,26	11,34	12,53	10,99	9,99	8,29	4,93	4,92	8,19
2023	5,30	5,99	6,81	7,78	8,57	10,79	12,44	11,15	9,60	7,58	4,64	3,59	7,85
2024	3,84	5,96	7,35	9,42	9,78	12,14	12,57	11,72	9,58	8,44			9,08

4.3.4. Rüzgarlılık

Maksimum rüzgâr verileri (Çizelge 4.6) incelendiğinde 2020 ile 2024 yılları arasında yükselişler ve düşüşler mevcuttur. 2022 yılı ortalaması son 5 yılın en rüzgârlı geçen yılı olmuştur. Kaydedilen en yüksek ortalama değer (18,7) 2022 yılı Nisan ayında olurken, en düşük ortalama değer (9,3) ise 2023 yılı Mayıs ayında görülmüştür.

Çizelge 4.6. Çalışma alanının son beş yıla ilişkin aylık ortalama maksimum rüzgâr
(ÇMM, 2024)

Ortalama Maximum Rüzgâr (m/sn)													
Yıl/Ay	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ortalama
2020	15,4	17	14,9	12,9	13,4	11,8	12,9	10,8	14,4	15,4	13,4	13,9	13,85
2021	17,5	18,5	13,9	15,9	14,9	10,3	13,4	13,9	12,3	11,8	14,9	18,4	14,64
2022	16,8	15,5	14,9	18,7	15,2	14	15,7	10,7	15,1	14,4	13,9	16,5	15,12
2023	17	19	16,5	18	9,3	9,8	10,8	10,8	12,3	13,9	17,5	14,4	14,11
2024	18	18	15,9	17	11,3	15,9	13,9	12,3	11,3	12,9			14,65

4.3.5. İklim Değeri Puanlandırması

İklim değer kriterleri olan sıcaklık, yaz ayları yağış ortalaması, güneşlenme süresi ve rüzgârlılık durumları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda çalışma alanı iklim değeri toplam **20** puan olarak belirlenmiştir. 2020-2024 yaz ayları (Haziran, Temmuz, Ağustos) sıcaklık ortalamaları 26 °C olduğundan **6**, 2020-2024 yaz ayları yağış toplamı 15,76 mm olduğundan **8**, 2020-2024 yaz ayları bulutluluk (güneşlenme) süresi ortalaması 11,8 saat olduğundan **5**, 2020-2024 yaz ayları rüzgâr ortalaması 12,46 m/sn olduğundan **1** puan olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Çalışma alanı için iklim değeri puanlaması

<i>Formüldeki Öge</i>	<i>Ögelerin Özellikleri</i>	<i>Puan</i>	<i>Açıklamalar ve Puanlama</i>	
<i>i</i>	Sıcaklık (°C)	6	16-17, 18-19, 20-21, 22-23, 24-25, 34-33, 32-31, 30-29, 28-27, 26-25	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
	Yaz ayları (Haziran, Temmuz, Ağustos) yağış toplamı (mm)	8	50, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400	8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
	Güneşlenme (yaz ayları bulutluluk ortalaması)	5	0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9	5, 4, 3, 2, 1
	Rüzgârlılık (m/s)	1	1'den az	2
			1-3	1
<i>Tanay Tabiat Parkı iklim değeri</i>				20

4.4. Ulaşılabilirlik

Çeşme ilçesi, kent merkezine yakınlığı olumlu iklim özellikleri, elverişli kıyı mekanları, ulaşım olanakları ve turizm potansiyeline sahipliği gibi faktörler İzmir'in önemli bir konut yerleşimi ve turizm merkezi halindeki ilçesi olmasını sağlamıştır. Son yıllarda ise farklı alan kullanımlarının etkisinde kaldığı görülmüştür (Turan ve ark., 2008).

Çalışma alanına Çeşme ilçe merkezinden belirli saatlerde kalkan dolmuşlar ile ulaşmak mümkündür. Çeşme otogar ile Tanay Tabiat Parkı arası yaklaşık 7 km mesafededir, taksi, özel araçlar ve dolmuş ile ulaşım sağlanabilmektedir. Şekil 4.6'de çalışma alanının yoldan görünüşleri ve kaldırım durumları verilmiştir.

Şekil 4.6. Çalışma alanının yoldan görüşleri ve kaldırım durumları

4.4.1. Ulaşılabilirlik Değeri Puanlandırması

Ulaşılabilirlik değer kriterleri olan bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması, bölgenin turistik önemi, yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten bölgeye ulaşılan zaman süresi, taksi ve özel oto dışında ulaşım, ulaşımında diğer kolaylıklar durumları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda çalışma ulaşılabilirlik değeri toplam **16** puan olarak belirlenmiştir. Çalışma alanı Ege kıyı bandında bulunduğundan **4**, bulunduğu bölgeye 100.000 nüfuslu kent uzaklığı yaklaşık 80 km mesafe olduğundan **3**, yakındaki en az 5.000 nüfuslu yerden alana ulaşım süresi 1 saat ile 30 dakika arasında veya daha az olduğundan **4**, yürüyerek veya belirli saatlerde taşıt bulunabildiği için **3**, ulaşımında diğer kolaylıklar açısından **2** puan olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.8). İzmir ilinin 15 rekreasyon yerinde yürütülen bir çalışmada, bu alanların önemini coğrafi konum, doğal ve kültürel özellikler ile şehir merkezine olan mesafe (ulaşılabilirlik) gibi faktörlerin etkili bir şekilde belirlediği bulunmuştur (Altug Turan vd., 2024).

Çizelge 4.8. Çalışma alanı için ulaşılabilirlik değeri puanlaması

<i>Formüldeki Öge</i>	<i>Ögelerin Özellikleri</i>	<i>Puan</i>	<i>Açıklamalar ve Puanlama</i>	
U	Bulunduğu bölgenin turistik önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4
			Karadeniz kıyı bandı	2-3
			Önemli karayolu güzergahları, turizmde öncelikli yöreler	1-3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	3	20 km ye kadar uzaklık	4-5
			50 km ye kadar uzaklık	3-4
			100 km ye kadar uzaklık	2-3
			200 km ye kadar uzaklık	1-2
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtla 0-30 da	4
			Taşıtla 0.30-1 saat	3
			Taşıtla 1 -2 saat	2
			Taşıtla 2-3 saat	1
	Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	3	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4
			Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3
	Ulaşımında diğer kolaylıklar	2	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3
<i>Tanay Tabiat Parkı ulaşılabilirlik değeri</i>				16

4.5. Rekreatif Kolaylıklar

Piknik tesisleri, su durumu, geceleme tesisleri, WC, otopark, kır gazinosu, satış büfesi, bekçi ile görevliler ve diğer kolaylıklar öğelerini içermekte olan rekreasyon potansiyelinin belirlendiği formda %15 puanlık kısmı kapsamaktadır.

4.5.1. Piknik tesisleri

Tabiat parkı ana giriş kapısının sağ ve sol tarafında piknik alanları bulunmaktadır. Bu alanlarda piknik masaları bulunmakta ancak ocak veya mangal yerleri bulunmamaktadır (Şekil 4.7). Piknik masalarının tamamı ahşap olup masaların herhangi bir zemin sabitlemesi bulunmamaktadır. Piknik alanlarının büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda piknik masalarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Bu konuda Aksu (2015) korunan alanlardaki alt yapı ve donatıların yeterli ve doğayla uyumlu malzemelerden tasarlanması gerektiğinin önemini vurgulamıştır.

Şekil 4.7. Piknik alanları ve masalar

4.5.2. Su Durumu

Çalışma alanında herhangi bir içme suyu kaynağı tespit edilmemiştir, kullanma suyu için piknik alanları ve yürüyüş yolları yakınlarında bulunan çeşmeler (Şekil 4.8) bulunmakta ancak faal durumda olmadıkları tespit edilmiştir.

Şekil 4.8. Çalışma alandaki faal olmayan çeşmeler

4.5.3. Geceleme Tesisleri

Çalışma alanında ziyarete kapatılmadan önceki yıllarda çadır kampları yapılmakta ve sabit kır evlerinde konaklama imkânları bulunmaktaydı ancak mevcut durumlarının konaklama açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Kır evleri görünüm

4.5.4. WC, Otopark, Kır gazinosu ve Satış Büfesi

Çalışma alanında üç WC (tuvalet) bulunmakta ancak kullanım için uygun durumda değildir. Alanın arka kapısının önünde bulunan alan araç otoparkı için kullanılabilmekte olup yeterli büyüklüğe ve zemin döşemesine sahip değildir. Kır lokantası ve kır büfesi birer tane olmakla birlikte kullanımlarının faal olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. WC, otopark, kır lokantası ve büfe görünüm

4.5.5. Bekçi ile Görevliler ve Diğer Kolaylıklar

Çalışma alanı girişindeki Tanay Tabiat Parkı planında giriş kontrol olarak gösterilen yerde herhangi bir bekçi kulübesi tespit edilmemiştir. Diğer kolaylıklar kriterleri açısından ise duş ve soyunma kabinleri bulunmakta ancak bu kullanımlar da faal durumda değildir (Şekil 4.11).

TANAY TABİAT PARKINDA BULUNAN TESİSLER

TESİS ADI	VAZİYET PLANI KODU
GİRİŞ KONTROL KULÜBESİ - 1	GK-1
GİRİŞ KONTROL KULÜBESİ - 2	GK-2
İDARE VE HİZMET BİNASI + DEPO	İB
KİREVLİ - 1	KE-1
KİREVLİ - 2 (KIZ BİNA BİRİNCİ ÜNİTE)	KE-2
KİREVLİ - 3 (KIZ BİNA İKİNCİ ÜNİTE)	KE-3
KİREVLİ - 4	KE-4
KİREVLİ - 5	KE-5
KİREVLİ (DUBLEKS) - 6	KE-6
KİREVLİ (DUBLEKS) - 7	KE-7
KİREVLİ (DUBLEKS) - 8	KE-8
KİREVLİ (DUBLEKS) - 9	KE-9
KİREVLİ - 10	KE-10
KİREVLİ - 11	KE-11
KIR LOKANTASI	KL
KIR BÜFESİ + PERGOLE	KB
TUVALET - 1	T-1
TUVALET - 2	T-2
TUVALET - 3	T-3
SU DEPOSU - 1	SD-1
SU DEPOSU - 2	SD-2
SİHİH TESIS KOMPLEKSİ	ST
SOYUNMA KABİNİ - 1	SK-1
SOYUNMA KABİNİ - 2	SK-2
ÇEŞME - 1	ÇE-1
ÇEŞME - 2	ÇE-2
TEDAY AIT TRAFİ	TR

■ GÜNÜBİRLİK KULLANIM ALANI
■ KİREVLERİ YERLEŞİM ALANI

Şekil 4.11. Tabiat Parkı planı, kullanım lejandı, soyunma kabinleri ve duş alanı görünümleri

4.5.6. Rekreatif Kolaylıklar Değeri Puanlandırılması

Rekreatif değer kriterleri olan piknik tesisleri, su durumu, geceleme tesisleri, WC, otopark, kır gazinosu, satış büfesi, bekçi ile görevliler ve diğer kolaylıklar durumları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda çalışmanın rekreatif kolaylıklar değeri toplam 9 puan olarak belirlenmiştir. Çalışma alanındaki piknik tesisleri kriteri incelendiğinde piknik masaları bakımsız durumda ve ocak-mangal kullanımları bulunmadığından 2, içme suyu veya kullanma suyu açısından çeşmeler bulunmakta olup bakımsız ve faal durumda olmadığından 1, sabit geceleme tesisleri (kır evleri) ve çadır kampına uygun yerler bulunmakta olup bunlarında bakımsız ve kullanıma uygun olmadığından 1, WC kullanımları bakımsız, kullanıma uygun olmadığından 1, otopark yeterli büyüklükte olmadığından 1, kır lokantası ve satış büfesi bakımsız ve faal olmadığından 1, bekçi ile görevliler tabiat parkı kapalı ve güvenlik kulübesi olmadığından 1, diğer kolaylıklar (tabela, soyunma kabini ve duş) bakımsız ve kullanımı uygun

olmadığından **1** puan olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.9). Rekreatif kolaylıklar açısından Tanay Tabiat Parkı çok iyi bir puan almamasına rağmen, aslında Türkiye’deki rekreasyon gereksiniminin karşılanmasında tabiat parkları efektif ve yaygın bir araç niteliği taşımaktadır (Yener, 2021).

Çizelge 4.9. Rekreatif kolaylık değerleri puanlaması

<i>Formüldeki Öge</i>	<i>Ögelerin Özellikleri</i>	<i>Puan</i>	<i>Açıklamalar ve Puanlama</i>	
RK	Piknik tesisleri	2	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklere göre)	1-4
	Su durumu	1	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklere göre)	1-3
	Geceleme tesisleri	1	Sabit geceleme tesisleri	2
	WC	1	Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2
	Otopark	1	Niteliklere göre	1-2
	Kır gazinosu, satış büfesi	1	Niteliklere göre	1-2
	Bekçi ve görevliler	1	Sürekli bekçi / görevli	2
	Diğer kolaylıklar	1	Hafta sonlarında görevli	1
<i>Tanay Tabiat Parkı rekreatif kolaylıklar değeri</i>				9

4.6. Olumsuz Etkenler

Hava kirliliği, güvenceli olmaması, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü, diğer olumsuz etkenler ögelerini içermekte olan rekreasyon potansiyelinin belirlendiği formda 0 ile -10 puanlık kısmı kapsamaktadır.

4.6.1. Hava Kirliliği, Güvenceli Olmaması ve Su Kirliliği

Çalışma alanında farklı zamanlarda yapılan gözlem ve tespitlerde hava kirliliği ile su kirliliği tespit edilmemiş olup, güvenlik görevlisi ve bekçi 30,3 ha bir alanda yeterli sayıda bulunmamakta ve alanın farklı bölümlerindeki sınırlarda (tel çitler zarar görmüş veya yok) açıklıklar tespit edilmiştir.

4.6.2. Bakımsızlık

Alan girişinde bulunan parke zeminde bozulmalar mevcut olup, piknik masalarında kırıklar, tabelalarda eskimeler, ot-budama eksiklikleri tespit edilmiştir (Şekil 4.12). Yürüyüş yollarındaki aydınlatmaların tamamında paslanma ve kırıklar tuvalet, çeşmeler, kır evleri, lokanta ile büfe yapılarının camları ile kapıları kırık olup kullanım açısından uygun olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 4.13).

Şekil 4.12. Piknik masalarında kırıklar, parke zeminde bozulmalar, ot-budama eksiklikleri ve tabelalarda eskimelere ait görünüm

Şekil 4.13. Aydınlatmalar ve yapıların bakım durumu görünüm

4.6.3. Olumsuz Etkenler Değeri Puanlandırması

Olumsuz etkenler kriterleri olan hava kirliliği, güvenceli olmaması, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü, diğer olumsuz etkenler ögeleri durumları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda çalışmanın olumsuz etkenler değeri **-3** puan olarak belirlenmiştir. Çalışma alanında hava kirliliği tespit edilmediğinden **0**, alan büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda görevli ve bekçi sayısının yeterli olmadığından ve alana farklı yerlerden serbest bir şekilde giriş sağlanabildiğinden **-2**, su kirliliği tespit edilmediğinden **0**, yeterli bakım çalışmaları yapılmadığı tespit edildiğinden **-1**, rahatsız edici bir gürültü tespit edilmediğinden **0**, diğer olumsuz etkenler ögesi ile ilgili bir tespit olmadığından **0** puan olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Olumsuz etkenler değeri puanlaması

<i>Formüldeki Öge</i>	<i>Ögelerin Özellikleri</i>	<i>Puan</i>	<i>Açıklamalar ve Puanlama</i>	
OE	Hava Kirliliği	0	Kirlilik derecesine göre	-1, -3
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre (devamlı güvenlik olmaması)	-1, -2
	Su Kirliliği	0	Deniz, göl ve akarsular için	-1, -3
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1, -2
	Gürültü	0	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1
	Diğer Olumsuz Etkenler	0	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1
<i>Tanay Tabiat Parkı olumsuz etkenler değeri</i>				-3

4.6.4. Çalışma Alanının Rekreatif Potansiyeli Değeri

Gülezyöntemindeki kriterler (peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık, olumsuz etmenler) ile değerlendirilerek Tanay Tabiat Parkı'nın rekreatif potansiyel puanlaması yapılmıştır. Buna göre, çalışma alanının rekreatif potansiyeli %70 olarak tespit edilmiş olup (Çizelge 4.11), bu değer yüksek rekreatif potansiyel aralığında (%61-75) kalmıştır.

Çizelge 4.11. Tanay Tabiat Parkı rekreasyonel potansiyel değeri puanlaması

<i>Sembol</i>	<i>Anlamı</i>	<i>Maksimum Puan (Ögenin Ağırlık Puanı)</i>
<i>P</i>	Peyzaj Değeri	28
<i>İ</i>	İklim Değeri	20
<i>U</i>	Ulaşılabilirlik	16
<i>RK</i>	Rekreatif Kolaylık	9
<i>OE</i>	Olumsuz Etkenler	-3
<i>RP (%)</i>	Rekreasyon Potansiyeli	70

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye ve dünya genelinde artan nüfus sonucu kentlerdeki plansız yapılaşma yeşil alanların giderek azalmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda kentlerdeki betonarme görüntü artmakta yeşil dokunun görsel kaliteye sağladığı olumlu etki azalmakta, kent içerisinde yaşayan insanlar doğadan daha fazla uzaklaşmakta ve aktivite imkânları kısıtlanarak kentlerdeki yaşam kalitesi azalmaktadır.

Yoğun iş temposu ve monoton yaşam tarzları insanların rahatlayıp, stres atabilecekleri, kendilerini yenileme ihtiyaçlarını giderebilecekleri, dinlenebilecekleri ve rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri alanlara gereksinim duymasına neden olmaktadır. Bu bağlamda kent içerisinde veya kent yakınında bulunan yeşil alanlar büyük önem arz etmektedir.

Yeşil alanlar bulundukları yere görsel kalite, betonarme görüntüyü yırtma, insanları doğa ile iç içe hissettirme, doğal yaşama katkısı, rekreasyonel aktivitelere uygunluk ve boş zamanın kaliteli bir şekilde geçirilmesi gibi özellikleri ile büyük bir önem kazandırmaktadır.

Kent içerisinde yer alan yeşil alanlardan biri olan tabiat parkları bitki örtüsü, yaban hayatı, doğal ve kültürel güzellikleri ile yüksek rekreasyon potansiyeline sahip yerlerdir. Bu alanlarda insanların dinlenip, kendini yenileyebileceği, mental ve fiziksel sağlığına olumlu etki edebilecek rekreasyonel aktiviteleri gerçekleştirilerek kaliteli vakit geçirilebilir.

İzmir, Çeşme'de bulunan Tanay Tabiat Parkı, doğal ve kültürel güzellikleriyle önemli bir rekreasyon alanı olarak büyük potansiyele sahip bir bölgedir. Bu çalışma, parkın mevcut rekreasyonel potansiyelini inceleyerek, alanda yapılan gözlemler ve Gülez yöntemiyle yapılan değerlendirmelerle parkın güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymuştur. Tanay Tabiat Parkı, doğa yürüyüşleri, foto safari, piknik, dinlenme ve etkinlik gibi çeşitli rekreasyonel aktiviteleri destekleyebilecek özelliklere sahip olup, mevcut durumda %70'lik bir rekreasyonel potansiyel skoruyla, yüksek potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak, bu yüksek potansiyelin gerçekleştirilmesi için bazı iyileştirmeler ve yenilikler gereklidir.

Tanay Tabiat Parkı, çevresindeki doğal ve kültürel zenginlikler ile hem yerel halk hem de turistler için önemli bir rekreasyon alanıdır. Ancak, parkta yer alan bazı unsurların fiziksel durumunun kötü olması ve altyapı eksiklikleri, alanın sunduğu potansiyeli tam olarak değerlendiremeyen durumlar yaratmaktadır. Alandaki yürüyüş yollarının ve piknik

alanlarının bazı kısımlarında eski, kırık ve paslı aydınlatma direklerinin bulunması, güvenlik konusunda eksikliklerin olması, ayrıca çeşitli alanlarda yapılan altyapı hataları ve bakım eksiklikleri, kullanıcıların deneyimini olumsuz etkilemektedir. Bu unsurlar, parkın daha geniş bir kitleye hitap etmesini engelleyen faktörler arasında yer almaktadır. Bunun yanında, parkta yer alan yapılar ve tesisler de bakım ve yenileme gereksinimlerini karşılamamaktadır.

Altyapı İyileştirmeleri ve Bakım: Tanay Tabiat Parkı'nda, özellikle aydınlatma sisteminin yenilenmesi gerekmektedir. Yürüyüş yollarındaki eski, paslı ve kırık durumdaki aydınlatma direkleri güvenlik açısından risk yaratmaktadır. Ayrıca alanın sınırlarını koruyacak tel çit ve diğer güvenlik önlemleri güçlendirilmelidir. Parkın giriş kısmındaki parke döşemelerinin onarılması ve kullanım alanlarındaki bozulmaların giderilmesi, ziyaretçilerin parkı daha rahat ve güvenli bir şekilde kullanmalarını sağlayacaktır.

Rekreasyonel Alanların Geliştirilmesi: Tanay Tabiat Parkı'nın mevcut rekreasyonel aktiviteleri daha da çeşitlendirilebilir. Yeni yürüyüş parkurları, bisiklet yolları, açık hava spor alanları gibi ek imkânlar, parkın rekreasyonel potansiyelini artıracaktır. Ayrıca piknik alanlarındaki masaların ve diğer donatıların yenilenmesi, konforlu ve uzun süreli kullanım sağlanabilir. Bu tür iyileştirmeler, parkın hem yerel halkın hem de turistlerin daha verimli bir şekilde kullanabileceği bir alan haline gelmesini sağlayacaktır.

Yapıların Yenilenmesi: Park içerisinde yer alan kır evleri, tuvaletler, su depoları, lokanta ve satış büfesi gibi yapılara, ciddi anlamda bakım ve yenileme gerekmektedir. Pencereilerin tamir edilmesi, iç aksamaların yenilenmesi, dış cephelerin sıvanması ve elektrik-su tesisatlarının güncellenmesi gibi çalışmalar, bu yapıları daha fonksiyonel ve kullanıcı dostu hale getirecektir. Bu yenilikler, parkın ziyaretçi kapasitesini artıracak ve alanın daha profesyonel bir şekilde işletilmesine olanak sağlayacaktır.

Peyzaj Düzenlemesi: Tanay Tabiat Parkı'nın doğal peyzajı bozulmadan, çevresel güzellikleri daha görünür hale getirecek düzenlemeler yapılabilir. Ormanlık alanların korunması, manzara noktalarının daha erişilebilir hale getirilmesi, doğal habitatların bozulmadan korunması parkın cazibesini artıracaktır. Ayrıca doğa severlerin ilgisini çekecek eğitimsel ve çevre bilincini artıracak panolar ve rehberli turlar gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Yeşil Alan Tampon Bölgesi Oluşturulması: Tabiat parkı peyzajının estetik değerini artıracak ve koruyacak aynı zamanda çeşitlenmesine yardımcı olacak bir tampon

bölge oluşturulabilir. Bunlara ek olarak tampon bölgede rekreasyonel tesisler inşa edilerek tabiat parkının daha iyi kullanım koşulları sunan bir yer haline gelmesine olanak tanınacaktır. Bu tampon bölge doğal güzelliklerin tahribatına, alanın betonarme görüntü içinde kaybolmasına ve yeni yapıların inşaatı ile alanın değersiz hale gelmesi gibi konularda da alana olumlu yönde etki edebilir.

Sürdürülebilirlik ve Doğa Dostu Uygulamalar: Tanay Tabiat Parkı'nda gerçekleştirilecek olan tüm bu iyileştirmelerin, çevre dostu ve sürdürülebilir bir şekilde yapılması büyük önem taşımaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı, atık yönetimi, su tasarrufu sağlanması gibi uygulamalar parkın ekolojik dengesini koruyarak, uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamalıdır. Ayrıca, doğal kaynakların korunması için bilinçlendirme faaliyetlerine de önem verilmelidir.

Güvenlik ve Hijyen: Alandaki güvenlik önlemlerinin artırılması, ziyaretçilerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacaktır. Güvenlik kameraları, güvenlik görevlileri ve acil durum planlarının oluşturulması parkın kullanımını daha güvenli hale getirecektir. Ayrıca hijyen koşullarının iyileştirilmesi için daha fazla temizlik görevlisi istihdam edilebilir ve tuvaletler gibi alanların düzenli bakımı sağlanmalıdır.

Sonuç olarak Tanay Tabiat Parkı sahip olduğu doğal güzellikler ve sunduğu potansiyel ile İzmir, Çeşme ilçesine önemli katkılar sağlayan bir alan olma özelliğine sahiptir. Ancak bu potansiyelin daha verimli bir şekilde kullanılabilmesi için ciddi iyileştirmelere ve yatırımlara ihtiyaç vardır. Yapılacak düzenlemeler ve yenileme çalışmaları parkın hem görsel hem de işlevsel kalitesini artırarak, ziyaretçi sayısını artırabilir ve bölgenin turizm ekonomisine katkı sağlayabilir. Park hem yerel halkın hem de turistlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir rekreasyon alanı haline getirildiğinde bölgeye olan ilgiyi daha da artıracak ve kent yaşamını iyileştirecektir.

KAYNAKLAR

- Aksu, Ö. (2015). Korunan doğal rekreasyon alanlarında donatı elemanlarının tasarımları: Altındere Vadisi Milli Parkı örneği. *Kastamonu University Journal of Forestry Faculty*, 15(2), 267-278.
- Aktaş, M., ve Boyraz, Z. (2023). Hazar Gölü Tabiat Park'ının (Elâzığ) Gülez yöntemine göre rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für Die Welt der Türken*, 15(3), 202-222.
- Altug Turan, İ., Sönmez Türel, H., Malkoç True, E., Aktaş, E., ve Özeren Alkan, M. (2024). Determination of the most preferred daily recreational spaces in a metropolitan city. *Ain Shams Engineering Journal*, 15, 102862. <https://doi.org/10.1016/j.asej.2024.102862>
- Ankaya, F. (2018). *İzmir İli Çeşme İlçesi Doğal Sit Alanlarının Peyzaj Kriterleri Bağlamında İncelenmesi. (Doktora Tezi)*. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aslan, F., Ateş, O., Büyükbayraktar, N., ve Kabataş, E. (2021). Kırklareli Kavaklımeşe Korusu Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 22(2), 321-330.
- Atabeyoğlu, Ö., ve Bulut, Y. (2012). Ordu kenti mevcut yeşil alanlarının değerlendirilmesi. *Akademik Ziraat Dergisi*, 1(2), 67-76.
- Atmış, E., Günşen, H. B., ve Yıldız, D. (2020). Tabiat parklarının korunan alan statülerinin değerlendirilmesi: Batı Karadeniz örneği. *Turkish Journal of Forestry*, 21(2), 148-158.
- Aydın, İ. (2024). *Boş Zaman Katılımının Yaşam Kalitesine Etkisinde İş Tatmininin Aracı Rolü. (Doktora Tezi)*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, Ç., Öztürk, S., Işınkaralar, Ö., ve Yılmaz, D. (2024). Visual landscape quality assessment of natural parks nearby the urban area in Kastamonu, Türkiye. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 14(3), 403-413.
- Barakazı, E. (2021). *Boş Zaman Motivasyonu ve Yaşam Tatmini İlişkisinde Boş Zaman Tatminin Aracılık Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. (Doktora Tezi)*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Başbayraktar, Ö., ve Yücedağ, C. (2023). Burdur kenti bulvar ve caddelerindeki odunsu bitki envanterinin çıkarılması ve değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 24(1), 119-138.
- Beşikçi, T. (2023). Rekreasyonda Doğa ve Macera Aktiviteleri. Esentaş Deveci, M., Güzel Gürbüz, P., *Rekreasyon ve Disipliner Yaklaşımlar 2*. 185-225. Ankara: Serüven Yayınevi.

- Birinci M. C. 2018. *Boş Zaman Motivasyonu ve Davranışsal Niyet İlişkisinde Boş Zaman Tatmininin Aracılık Etkisi ile Rekreatif Hizmet Kalitesinin Düzenleyici Rolü: Rekreatif Kayak Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*
- Birinci, S., Zaman, M., ve Bulut, İ. (2016). Limni Gölü Tabiat Parkı'nın (Gümüşhane) rekreasyon potansiyeli. *Journal of International Social Research*, 9(46), 285-294.
- Bingül Bulut, M. B. (2023). Karaahmetli Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 6(1), 259-271.
- Can, E., 2015. Boş Zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 1-17.
- Coventry, P. A., Brown, J., E., Pervin, J., Brabyn, S., Pateman, R., Breedvelt, J., Gilbody, S., Stancliffe, R., McEachan, R., ve White, P. L. (2021). Nature-based outdoor activities for mental and physical health: systematic review and meta-analysis. *SSM-, Population Health*, 16, 100934.
- Çalık, F., Başer, A., Ekinci, N. M., ve Kara, T. (2013). Tabiat parklarının sportif rekreasyon potansiyeli modellenmesi (Ballıkayalar Tabiat Parkı örneği). *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8(2), 35-51.
- Çelik, M. (2023). *Korunan Alanlarda Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi; Sıklık Tabiat Parkı Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Artvin.*
- Çiyan, C., Başaran, Z., Çolak, S., ve Erdal, R. (2021). Effect of recreational activities on life quality of elders. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 10(4), 32-42.
- ÇMM. (2024). *Çeşme son 5 yıllık iklim verileri. Çeşme Meteoroloji Müdürlüğü, Çeşme, İzmir.*
- Dal, İ., ve Süha Karayılmazlar, A. (2019). Balamba Tabiat Parkı açık hava rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Zirvesi 2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi Kitabı* (55-68 s.). Ankara: Uluslararası Bilimler Akademisi
- DKMP. (2024). *Korunan Alanlarımız. Erişim adresi <https://bolge5.tarimorman.gov.tr/Link/3/Korunan-Alanlarimiz> (Son Erişim Tarihi: 15/09/2024).*
- Duran, S. (2024). *Boş Zaman Değerlendirme ve Rekreatif Aktivitelere Katılma Engel Olan Faktörler: Sinop Üniversitesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sinop.*
- Ece, C., Çetin, S., Şen, M., Senger, K., ve Koç, M. (2022). The relationship between recreation awareness and happiness levels of children in Turkey. *Annals of Applied Sport Science*, 10(3), e1063.

- Emecen, Y., ve Erdem, N. (2019). Kent iklimi üzerinde yeşil alanların etkileri. *Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi*, 1(2), 24-30.
- Erbaş, A. E., ve Salt, E. (2020). Rekreatif alan ve rekreasyon alanı kavramlarının mekânsal planlar bağlamında değerlendirilmesi. *Journal of Awareness*, 5(1), 13-26.
- Eroğlan, K., Koşugen, P., ve Göktuğ T. H., (2022). Evaluation of outdoor recreational potential of Şarlan Nature Park according to Gülez method. *Journal of Protected Areas Research*, 1(2), 75-85.
- Erkan, M., Türkmen, E., Kesen T. B., ve Munusturlar, S. (2022). Examining the impacts of recreational participation in terms of healthy life perception and different variables. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 86-99.
- Gülez, S. (1990). Ormaniçi rekreasyon potansiyelinin saptanması için geliştirilen bir değerlendirme yöntemi. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 40(2), 132-147.
- Gümüş, H., ve Alay Özgül, S. (2017). Rekreasyon alanı kullanımına ilişkin katılım engelleri ve tercih etkenleri ölçeklerinin geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 865-882.
- İV. (2024). Çeşme. Erişim adresi <http://www.izmir.gov.tr/cesme> (Son Erişim Tarihi: 02/11/2024).
- Kaptan Ayhan, Ç. (2019). Ayazmapınarı Tabiat Parkı'nın (Bayramiç, Çanakkale) rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 219-228.
- Karaküçük, S., ve Akgül Merve, B. (2016). *Ekorekreasyon rekreasyon ve çevre*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kaya, L., G., ve Yücedağ, C. (2017). Determination of the outdoor recreational potential in Burdur City, Turkey. Efe, R., Zencirkıran, M., Wendt, J., Tümsavaş, Z., Ünal, H., Borisova, B. *Current Trends in Science and Landscape Management*. 217-228. Sofya: St. Kliment Ohridski University.
- Koca, C., ve Genç, M. (2023). Giresun Kalesi'nin Gülez ve rekreasyon performans-kapasite analiz yöntemlerine göre rekreasyonel değerlerinin belirlenmesi. *Edebiyat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 70, 68-84.
- KTB. (2024). Çeşme. Erişim adresi <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77446/cesme.html> (Son Erişim Tarihi: 02/11/2024).
- Özçalık, M., ve Kumru, S. N. (2019). Kapıçam Tabiat Parkı'nın Gülez yöntemine göre rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Forest Science*, 3(2), 129-141.

- Özkan, N. B. (2024). *Turizm Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirmesi Bağlamında Elektronik Spor (E-Spor) Aktivitelerine Katılımının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Parlak, T. (2023). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Rekreasyon Fayda Algıları ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Rüzgâr, A., Koçak, H., ve Demir, M. (2022). Malatya ili Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 7(1), 1-25.
- Sayın, Ş., ve Karadağ, A. A. (2016). Abant Tabiat Parkı rekreasyonel beklentilerinin değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 12(2), 80-93.
- Sezer, B., ve Akova, O. (2016). Kent sakinlerinin rekreasyon tercihleri, rekreasyon alanlarının algılanan değeri ve gerçek kullanımı arasındaki ilişki. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 94-115.
- Şeker, V. (2022). *Amasya Kent Park Alanlarının Rekreasyon Alanı Olarak Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Çalışma. (Yüksek Lisans Tezi)*. Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Şen, B. (2020). *Tabiat Parklarının Açık Hava Sportif Rekreasyon Aktiviteleri Açısından Potansiyellerinin Belirlenmesi (Sülüklügöl Tabiat Parkı Örneği). (Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Şenkuş, D. (2022). *Akhisar kenti gölet doğal yaşam alanının rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Tolunay, A., Alkan, H., ve Korkmaz, M. (2004). Isparta Tarihi Ayazmana Mesireliği'nin açık hava rekreasyonu açısından kullanıcı özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 59-70.
- Turan, İ. A., Hepcan, Ç. C., ve Özkan, M. B. (2008). İzmir ili Çeşme yerleşimi kıyılarında alan kullanımında gözlenen değişimlerin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 131-139
- TÜİK. (2024). Nüfus ve Demografi. Erişim adresi <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> (Son Erişim Tarihi: 10/09/2024)
- Vapur, M., ve Sevin, H. D. (2021). Boş zaman tatmin ölçeğinin türkçe formunun güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 9(1), 409-425.

- Yener, Ş. D. (2021). Türkiye’deki tabiat parklarının rekreasyonel açıdan analizi. *Eurasian Journal of Forest Science*, 9(3), 122-133.
- Yeşil, M., ve Güzel, M. (2021). Ordu İli Asarkaya Kent Ormanı ve Yoroç Kent Ormanı ile Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı’nın rekreasyonel potansiyel yönünden karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 11(3), 975-987.
- Yılğın, A. (2021). *Rekreasyon Alanı Kullanımına İlişkin Katılım Engellerinin ve Motivasyonun Yaşam Becerisine Olan Etkisinin İncelenmesi. (Doktora Tezi)*. Marmara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yiğit, Ş. (2021). Harbiye (Daphne) Şelalesi Mesire Alanı’nın rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 22(2), 247-256.
- Yücedağ, C., ve Yelsiz, M. Ş. (2022). Gölcük Tabiat Parkı rekreasyonel kullanımının ziyaretçiler tarafından değerlendirilmesi. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 7(2), 528-541.
- Zorba, E., ve Yermakhanov, B. (2022). Rekreasyonda yaşam kalitesi ve fiziksel aktivitenin yeri ve önemi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 443-459.